

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાતની વડી અદાલતમાં, અમદાવાદ ખાતે

ફોજદારી અપીલ ક્રમાંક ૧૯ / ૧૯૯૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ કે.જે. ઠાકર

=====

- ૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?
- ૨ પત્રકારને મોકલવામાં આવે કે નહીં?
- ૩ શું ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?
- ૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ પણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?
- ૫ શું આને સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવાનો રહેશે?

=====

ગુજરાત રાજ્ય....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

અર્જન ધર્મશી કસુંદ્રા....પ્રતિવાદી(ઓ)/પ્રતિસાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

સુશ્રી મોનાલી ભટ્ટ, અપીલકર્તા(એસ) નં. ૧ માટે એ.પી.પી.

સુશ્રી રૂપલ આર. પટેલ, પ્રતિવાદી(ઓ)/પ્રતિસંવાદી(ઓ) ક્રમાંક ૧ માટેના
વકીલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ કે.જે. ઠાકર

તારીખ : ૧૮/૦૩/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. આ અપીલ દ્વારા અપીલકર્તા-રાજ્યે વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશ, જામનગર દ્વારા ૧૫.૧૦.૧૯૯૮ના રોજ વિશેષ ફોજદારી કેસ નં.૧/૧૯૯૫ માં આપવામાં આવેલ ચુકાદો અને આદેશને પડકાર્યો છે, જેમાં વિદ્વાન નીચલી અદાલતે અહીંના મૂળ આરોપી-પ્રતિપક્ષીને આક્ષેપિત ગુનાઓના આરોપોમાંથી નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો હતો.

૨. ફરિયાદ પક્ષના સંક્ષિપ્ત તથ્યો આ પ્રમાણે છે કે પ્રતિવાદી-આરોપી જામનગર-કંડલા હાઇવે નં. ૬ પર, ગામ અમરણ, તા. જોડિયા, જિલ્લો જામનગર ખાતે સ્થિત “એમ/એસ. ગાયત્રી પેટ્રોલિયમ” નામ અને પ્રકાર હેઠળના પેટ્રોલ પમ્પનો માલિક છે. ફરિયાદ પક્ષનો આગળનો કેસ એવો છે કે પ્રતિવાદી-આરોપીએ ઉપરોક્ત પેટ્રોલ પમ્પ ચલાવવા માટે મામલતદાર, જોડિયા પાસેથી આર-૮૬ નંબરનું આવશ્યક પરવાનાપત્ર મેળવી લીધું હતું. શોધ અને જમી કરવાની સત્તા પ્રાપ્ત ફરિયાદી-પુરવઠા નિરીક્ષક ઉપરોક્ત પ્રતિવાદી-આરોપીના પેટ્રોલ પમ્પે ગયા હતા અને નિર્ધારિત ધોરણો મુજબ વિશ્લેષણના હેતુસર ૧૮.૦૮.૧૯૯૪ના રોજ પંચોની હાજરીમાં પેટ્રોલ અને ડીઝલના નમૂનાઓ લીધા હતા. ફરિયાદ પક્ષનો આગળનો કેસ એવો છે કે ફરિયાદીએ બોટલોમાં પેટ્રોલના ત્રણ નમૂનાઓ અને ડીઝલના ત્રણ નમૂનાઓ લીધા હતા અને પંચોની હાજરીમાં તે બોટલો સીલ કરી હતી તથા બોટલ પર ચોંટાડેલા લેબલ્સ પર પંચોના હસ્તાક્ષર અને પમ્પના વહીવટદાર ચંદુલાલ માવજીભાઈ કાસુંદ્રાના હસ્તાક્ષર લેવામાં આવ્યા હતા, અને પંચનામું તૈયાર કરીને કાયદા હેઠળ નિર્ધારિત યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી, તે નમૂનાઓ ગાંધીધામ-કચ્છ સ્થિત આઈ.ઓ.સી. લિમિટેડની પ્રયોગશાળામાં મોકલવામાં આવ્યા હતા. ફરિયાદ પક્ષનો આગળનો કેસ એવો છે કે તે પ્રયોગશાળાના ઉપ મહાપ્રબંધકે ૩૦.૦૮.૧૯૯૪ના પત્ર દ્વારા વિશ્લેષણનો અહેવાલ મોકલ્યો હતો અને તે અહેવાલ અનુસાર નમૂનાઓની ઘનતા ૦.૭૧૧૩ હતી. પેટ્રોલ પમ્પમાં

જાળવવામાં આવતા રજિસ્ટર મુજબ સવારની ઘનતા ૦.૭૦૬૫ નોંધવામાં આવી હતી. ફરિયાદ પક્ષનો આગળનો કેસ એવો છે કે આ રીતે રજિસ્ટરમાં નોંધાયેલી ઘનતા અને અહેવાલ મુજબની ઘનતાની સરખામણી કરતાં ૦.૦૦૪૮નો ફરક હતો. આથી, નમૂનો માન્ય ધોરણ વિશિષ્ટીકરણ અનુસાર ન હોવાથી, પ્રતિવાદી-આરોપીએ આવશ્યક ચીજવસ્તુ અધિનિયમ, ૧૯૫૫ની કલમ ૭ની જોગવાઈઓનો ભંગ કર્યો હતો અને તેથી ફરિયાદીએ પોલીસ સમક્ષ ફરિયાદ નોંધાવી હતી.

૩. તપાસ પૂર્ણ થયા બાદ, આરોપપત્ર માનનીય મેજિસ્ટ્રેટ અદાલત સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવ્યું. કારણ કે કેસનું વિશેષ અધિકારક્ષેત્ર સત્ર અદાલત પાસે હતું, માનનીય મેજિસ્ટ્રેટ અદાલતે ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૨૦૯ હેઠળ (સંક્ષેપમાં “સી.આર.પી.સી.”) ઉક્ત કેસને વિશેષ ફોજદારી કેસ નં. ૧ of ૧૯૯૫ ની સત્ર અદાલતમાં મોકલી આપ્યો, જેને ત્યારબાદ વિશેષ ફોજદારી કેસ નં. ૧/ ૧૯૯૫ તરીકે ક્રમાંકિત કરવામાં આવ્યો. વિરોધી-આરોપીએ દોષ સ્વીકાર્યો નહોતો અને પોતે વિચારણા કરાવવા ઈચ્છા દર્શાવી હતી, તેથી તેના પર આક્ષેપિત ગુનાઓ બાબતે વિચારણા કરવામાં આવી હતી.

૪. નીચલી અદાલતમાં વિચારણા દરમિયાન, મૂળ આરોપી સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપો સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે ૮ સાક્ષીઓની પરીક્ષા કરી હતી તથા વિવિધ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પણ રજૂ કર્યા હતા.

૫. નીચલી અદાલતની કાર્યવાહી પૂર્ણ થયા પછી અને દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું નિવેદન નોંધ્યા બાદ તથા ફરિયાદ પક્ષ અને બચાવપક્ષ તરફથી કરવામાં આવેલા તર્કો સાંભળ્યા પછી, જામનગરના માનનીય વિશેષ ન્યાયાધીશે આરોપીને તેની સામે લગાવવામાં આવેલા તમામ આક્ષેપોમાંથી નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો. ટ્રાયલ પૂર્ણ થતાં, સત્ર અદાલતે વિરોધી-આરોપીને નિર્દોષ છૂટકારો આપતો ચુકાદો અને આદેશ પસાર કર્યો.

૬. ઉપરોક્ત ચુકાદો અને આદેશથી અસંતોષ અને વ્યથિત થઈ, જે સત્ર અદાલતે વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કર્યો છે, અપીલકર્તા-રાજ્યએ વર્તમાન ફોજદારી અપીલ દાખલ કરી છે.

૭. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ જોરપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન નીચલી અદાલતે એવું ઠરાવવું જોઈએ હતું કે ફરિયાદી-પુરવઠા નિરીક્ષક શ્રી ધીરજલાલ હરજીભાઈ કાનાણી દ્વારા આરોપીના પેટ્રોલપંપ, એટલે કે ગાયત્રી પેટ્રોલિયમમાંથી લેવાયેલ

પેટ્રોલના નમૂનો લેબોરેટરીના ઉપમુખ્ય પ્રબંધકના અહેવાલ મુજબ અપ્રમાણભૂત મળ્યો હતો, અને તેથી આવા અપ્રમાણભૂત પેટ્રોલના વેચાણ, સંગ્રહ અને વિતરણ બદલ આરોપી જવાબદાર હતો. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન નીચલી અદાલતે એ બાબતનું મૂલવણી કરવી જોઈએ હતી કે જ્યારે પેટ્રોલપંપ ચલાવવાનું પરમિટ આરોપીના નામે છે અને આરોપીએ એ સાબિત કરવા કે પડકારવા માં નિષ્ફળ રહ્યો છે કે તે પેટ્રોલપંપનો માલિક નથી, ત્યારે માત્ર આ આધાર પર આરોપીને નિર્દોષ છૂટકારો આપી શકાય નહોતો. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે આ ફોજદારી અપીલ મંજૂર કરવામાં આવવી જોઈએ અને વિદ્વાન નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલો વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશ રદ કરવામાં આવી રદ કરવામાં આવવી જોઈએ.

૮. તેના વિરુદ્ધ, વિરોધી-આરોપી તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલે નીચલી અદાલતના ચુકાદો અને આદેશને ટેકો આપતાં રજૂઆત કરી કે આ ચુકાદો અને આદેશ ફરિયાદ પક્ષે રેકૉર્ડ પર રજૂ કરેલા પુરાવાની મૂલવણી કર્યા બાદ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. પોતાના પક્ષના સમર્થનમાં, તેમણે કોટેરછા પ્રભુચંદ્ર માનસંગ વિ. ગુજરાત રાજ્યના નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો હતો (ફોજદારી અપીલ ક્રમાંક ૧૦૪૩/૧૯૯૬, તારીખ ૦૪.૦૩.૨૦૧૫). ઉપરોક્ત કેસમાં નિર્ધારિત અનુપાતને ધ્યાનમાં લેતાં, આ ફોજદારી અપીલ રદ થવા યોગ્ય છે. તેથી, આ અદાલત તરફથી તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ જરૂરી નથી. અતએવ, ફોજદારી અપીલ રદ

કરવામાં આવે છે અને વિદ્વાન નીચલી અદાલતે પસાર કરેલો વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશ પુષ્ટિ કરવામાં આવે છે.

૯. મેં અપીલકર્તા-રાજ્ય તરફથી માનનીય એ.પી.પી. તથા આરોપી તરફથી વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા છે અને તેમની સહાયથી રેકૉર્ડ સામગ્રીનું અવલોકન કર્યું છે.

૧૦. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં લેતાં, મને આ કેસના તથ્યોનું મૂલવણું સર્વોચ્ચ અદાલતના માનનીય નિર્ણયો દ્વારા નિર્દોષ છૂટકારાની અપીલો દાખલ કરવા અંગે નિર્ધારિત માર્ગદર્શિકાઓના આધારે કરવું પડે છે.

૧૧. નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ વિરુદ્ધ આ અદાલતમાં દાખલ થતી અપીલની સુનાવણીને શાસિત અને નિયમિત કરનાર સિદ્ધાંતો સર્વોચ્ચ અદાલતે અનેક નિર્ણયો દ્વારા અત્યંત સંક્ષેપમાં સ્પષ્ટ કર્યા છે. એમ.એસ. નારાયણ મેનન @ મણિ વિ. રાજ્ય કેરળ અને અન્ય (૨૦૦૬ (૬) એસ.સી.સી. ૩૯) ના કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ વિરુદ્ધની અપીલમાં વડી અદાલતની સત્તાઓનું

વર્ણન કર્યું છે. નિર્ણયના ફરિયાદ-પર માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

પર. કોઈપણ સ્થિતિમાં, વડી અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાની સામેની અપીલ તરીકે ગણીને અપીલ સ્વીકારી હતી, ત્યારે હકીકતમાં તે પુનરીક્ષણ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી રહી હતી. નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સામે અપીલક્ષમ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે પણ, વડી અદાલતે કાયદાના સુસ્થિર સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખવા જોઈતા હતા કે જ્યાં બે દૃષ્ટિકોણ શક્ય હોય, ત્યાં અપીલ અદાલતે નીચલી અદાલતે નોંધેલ નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં.

૧૨. વધુમાં, ચન્દ્રપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય(૨૦૦૭ (૪) એસ.સી.સી. ૪૧૫) ના કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચેના સિદ્ધાંતો નિર્ધારિત કર્યા હતા;

“૪૨. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી, અમારા સુવિચારિત મત મુજબ, નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામેની અપીલ પર વિચારણા કરતી વખતે અપીલીય અદાલતની સત્તાઓ અંગે નીચેના સામાન્ય સિદ્ધાંતો પ્રગટ થાય છે;

અપીલી અદાલતને નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશનો આધાર બનેલા પુરાવાની સમીક્ષા, પુનર્મૂલવણી અને પુનર્વિચાર કરવાની પૂર્ણ સત્તા છે.

[૨] ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ આવી શર્કિતના ઉપયોગ પર કોઈ મયાદા, પ્રતિબંધ કે શરત મૂકતી નથી અને અપીલીય અદાલત તેની સમક્ષ ઉપલબ્ધ પુરાવાના આધારે તથ્ય અને કાનૂની પ્રશ્નો પર પોતાનો સ્વતંત્ર નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે છે.

[૩] “પર્યાપ્ત અને પ્રબળ કારણો”, “સારા અને પૂરતા આધાર”, “અત્યંત મજબૂત પરિસ્થિતિઓ”, “તર્કવિરુદ્ધ નિષ્કર્ષો”, “સપષ્ટ ભૂલો” વગેરે જેવી વિવિધ અભિવ્યક્તિઓનો ઉદ્દેશ નિર્દોષ છૂટકારાના વિરુદ્ધની અપીલમાં અપીલી અદાલતની વ્યાપક સત્તાઓને સંકુચિત કરવાનો નથી. આવી શબ્દરચનાઓ વધુ કરીને “ભાષાની શોભા”ના સ્વરૂપની છે, જે નિર્દોષ છૂટકારામાં હસ્તક્ષેપ કરવા બાબતે અપીલી અદાલતની અનિચ્છાને ભારપૂર્વક રેખાંકિત કરે છે; અદાલતની

પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની અને પોતાનો સ્વતંત્ર નિષ્કર્ષ પર પહોંચવાની સત્તાને સંકુચિત કરવાનો તેમનો હેતુ નથી.

[૪] અપીલ અદાલતે, જોકે, આ બાબત ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ કે નિર્દોષ છૂટકારાના કેસમાં આરોપીના પક્ષમાં ક્લિગુણું અનુમાન રહે છે. પ્રથમ, દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી દરેક વ્યક્તિ નિર્દોષ ગણાય છે એવા ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેને નિર્દોષતાનું અનુમાન પ્રાપ્ત છે. ક્ષિતીય, આરોપીએ નિર્દોષ છૂટકારો મેળવ્યો હોવાથી, તેની નિર્દોષતાનું અનુમાન નીચલી અદાલત દ્વારા વધુ મજબૂત, પુનઃપુષ્ટ અને સબળ બનાવવામાં આવે છે.

[૫] જો રેકૉર્ડ પરની પુરાવાઓના આધાર પર બે વાજબી નિષ્કર્ષો શક્ય હોય, તો અપીલી અદાલત નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલ નિર્દોષ છૂટકારાના નિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં."

૧૩. આ રીતે, સ્થિર સિદ્ધાંત એ છે કે અપીલીય સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતાં, જો રેકૉર્ડ પુરાવાના આધારે બે વાજબી નિષ્કર્ષો શક્ય હોય, તો અપીલી અદાલતે

નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલ નિર્દોષ છૂટકારાના નિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં.

૧૪. રાજ્ય ગોવા વિ. સંજય ઠાકરાન અને અન્ય (૨૦૦૭ (૩) એસ.સી.સી. ૭૫)ના કેસમાં પણ, સર્વોચ્ચ અદાલતે આવા કેસોમાં વડી અદાલતની સત્તાઓનું પુનઃપુષ્ટીકરણ કર્યું છે. ઉક્ત નિર્ણયના અનુચ્છેદ-૧૬માં, અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

"૧૬. ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાંથી સ્પષ્ટ છે કે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામે અપીલમાં અધિકારોનો ઉપયોગ કરતી વખતે અપીલ અદાલત સામાન્ય રીતે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરશે નહીં, સિવાય કે નીચલી અદાલતનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતા દ્વારા દૂષિત થયો હોય અને પહોંચવામાં આવેલ નિષ્કર્ષ કોઈ પણ યોગ્ય વ્યક્તિ દ્વારા પહોંચવામાં આવનાર ન હોય; અને તેથી, તે નિર્ણયને તર્કવિરુદ્ધ ગણવો પડે. માત્ર એટલા માટે કે બે દૃષ્ટિકોણ શક્ય છે, અપીલ અદાલત નીચલી અદાલત દ્વારા આપેલ ચુકાદાને ઉથલાવી નાખે તેવી દૃષ્ટિ અપનાવશે નહીં. તેમ છતાં, જો અપીલ અદાલતને એમ જણાય કે નીચલી અદાલત દ્વારા પહોંચવામાં આવેલ નિષ્કર્ષ તર્કવિરુદ્ધ છે અને અદાલતે કાયદામાં સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે તથા

રેકૉર્ડ મહત્વપૂર્ણ પુરાવાનું અવલોકન કર્યું નથી, તો અપીલ અદાલતને પુરાવાની પુનર્મૂલવણી કરવાની સત્તા છે. એવી પરિસ્થિતિમાં, રેકૉર્ડ પર મુકાયેલા સામગ્રીના આધારે યોગ્ય નિર્ણય સુધી પહોંચવા અને આ જાણવા કે આરોપિતોમાંનો કોઈ વ્યક્તિ તે અપરાધના આચરણ સાથે સંકળાયેલો છે કે જેના માટે તેના પર આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે, અપીલ અદાલત પર પુરાવાની પુનર્મૂલવણી કરવાની ફરજ પડે છે.”

૧૫. સર્વોચ્ચ અદાલતે રાજ્ય ઉત્તર પ્રદેશ વિ. રામ વીર સિંહ અને અન્ય (૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબ્લ્યુ. ૫૫૫૩) તથા ગિરજા પ્રસાદ (મૃત) દ્વારા વારસદાર વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબ્લ્યુ. ૫૫૮૯) ના કેસોમાં સમાન સિદ્ધાંત પ્રતિપાદિત કર્યો છે. તેથી, નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામે આ અદાલત જે અધિકારોનો ઉપયોગ કરી શકે છે, તે સુસ્થિર રીતે નિશ્ચિત થયેલા છે.

૧૬. લૂના રામ વિ. ભુપત સિંહ અને અન્યોના મામલામાં ((૨૦૦૯) એસસીસી ૭૪૯), સર્વોચ્ચ અદાલતે પરા-૧૦ અને ૧૧માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

“૧૦. વડી અદાલતે નોંધ્યું છે કે ફરિયાદ પક્ષની આવૃત્તિ સ્પષ્ટ રીતે વિશ્વસનીય નહોતી. કેટલાક કહેવાતા પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓએ જણાવ્યું હતું કે મૃતકનું મૃત્યુ આરોપીઓમાંના એકે તેના પગની ઘૂંટી વળી નાખી હોવાથી થયું હતું. અન્યોએ જણાવ્યું હતું કે તેનું ગળું દબાવી હત્યા કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદ પક્ષનો કેસ એવો હતો કે ઇજાગ્રસ્ત સાક્ષીઓને બસમાંથી બહાર ફેંકી દેવામાં આવ્યા હતા. પોસ્ટમોર્ટમ કરનાર અને સાક્ષીઓની તપાસ કરનાર ડૉક્ટરે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે ચાલતી બસમાંથી કોઈ વ્યક્તિને બહાર ફેંકી દેવું શક્ય નહોતું.

૧૧. નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સામેની અપીલના પરિમાણોને ધ્યાનમાં લેતા, અમે આ અપીલમાં હસ્તક્ષેપ કરવા ઇચ્છુક નથી. વડી અદાલતનો અભિપ્રાય તર્કવિરુદ્ધ ગણાવી શકાય તેમ નથી અને પુરાવાના આધારે શક્ય એવો અભિપ્રાય છે.”

૧૭. સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણયમાં પણ, મીક્કિયા અને અન્ય વિ. રાજ્ય, પોલીસ નિરીક્ષક, તમિલનાડુ દ્વારા પ્રતિનિધિત્વિત (એ.આઈ.આર. ૨૦૧૩ એસ.સી. ૩૨૧)ના કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે પરા-જમાં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

૪. આ બાબતમાં કોઈ વિવાદ નથી કે નીચલી અદાલતે, ફરિયાદ પક્ષ અને બચાવ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા મૌખિક તથા દસ્તાવેજી પુરાવાનું મૂલવણી કરીને, તેમની સામે મૂકાયેલા આરોપોના સંદર્ભમાં આરોપીઓને નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો હતો. રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરાયેલી અપીલમાં, વડી અદાલતે, વિવાદિત આદેશ દ્વારા, ઉપરોક્ત નિર્ણયને રદ કરી ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨, વાંચિત કલમ ૩૪ હેઠળ આરોપીઓને દોષિત ઠેરવ્યા અને આજીવન કઠોર કેદની સજા ફટકારી. અપીલકર્તાઓના વકીલે ભારપૂર્વક રજૂ કર્યું કે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશને દોષસિદ્ધિમાં ફેરવી વડી અદાલતે તેના અધિકારક્ષેત્રની હદ વટાવી છે, તેથી ચાલો હવે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામે દાખલ થયેલી અપીલમાં વડી અદાલતની સીમા અને સત્તાનું વિશ્લેષણ કરીએ. આ અદાલતે નિર્ણયોનો એક શ્રેણીમાં વારંવાર સ્પષ્ટ કર્યું છે કે પ્રથમ અપીલી અદાલત તરીકે વડી અદાલત, નિર્દોષ છૂટકારાની અપીલની વિચારણા કરતી વખતે પણ, સમગ્ર પુરાવાની તપાસ કરવા અને આવશ્યક જણાય ત્યાં તેનું પુનર્મૂલવણી કરવા અધિકૃત પણ હતી અને બાધ્ય પણ હતી; જોકે દખલ કરવાની પસંદગી કરતી વખતે, અદાલતે માત્ર એ આધાર પર નહીં પરંતુ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે આરોપિત દોષિતતા અંગે પૂર્ણ વિશ્વાસ ધરાવવો જોઈએ કે વડી અદાલત એક વધુ સંભવિત અથવા ભિન્ન દષ્ટિકોણ અપનાવી શકી હોત. ઉપરોક્ત બાબત સિવાય, જ્યાં અપીલની વિચારણાના પરિમાણ અને ઊંડાણનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં દોષસિદ્ધિ સામેની અપીલ હોય કે નિર્દોષ છૂટકારા સામેની, માત્ર એટલા કારણો કે એક

દોષસિદ્ધિ વિરુદ્ધ છે અથવા બીજી નિર્દોષ છૂટકારા વિરુદ્ધ છે, વિચારણાની પદ્ધતિમાં કોઈ ભેદ કે તફાવત કલ્પાયેલો નથી. [જુઓ: રાજ્ય રાજસ્થાન વિ. સોહન લાલ અને અન્ય, (૨૦૦૪) ૫ એસ.સી.સી. ૫૭૩]

૧૮. નિર્દોષ છૂટકારાના અપીલોમાં, જ્યારે નીચલી અદાલત દ્વારા આપેલા કારણો ન્યાયોચિત અને યોગ્ય જણાય, ત્યારે અપીલ અદાલત માટે ચુકાદાને પુનર્લિખિત કરવાની અથવા નવા કારણો આપવાની આવશ્યકતા રહેતી નથી, એ એક સ્થિર કાનૂની સ્થિતિ પણ છે. આપો સિદ્ધાંત સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટકા વિ. હેમારેડ્ડી (એ.આઈ.આર. ૧૯૮૧ એસ.સી. ૧૪૧૭)ના કેસમાં નિર્ધારિત કર્યો છે, જેમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે;

“.....આ અદાલતે ગિરિજા નંદિની દેવી વિ. બિગેન્દ્ર નંદિની ચૌધરી (૧૯૬૭) ૧ એસસીઆર ૯૩: (એઆઈઆર ૧૯૬૭ એસસી ૧૧૨૪) માં અવલોકન કર્યું છે કે પુરાવાના આધારે અપીલી અદાલતનું કર્તવ્ય પુરાવાનું પુનરાવર્તન કરવાનું કે નીચલી અદાલત દ્વારા આપેલા કારણોનું પુનઃઉલ્લેખ કરવાનું નથી; જે નિર્ણય સામે અપીલ કરવામાં આવી છે, તે અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો સાથે સામાન્ય રીતે સંમત હોવાનું પ્રગટ કરવું, સામાન્ય રીતે પૂરતું ગણાય છે.”

૧૯. તાજેતરના નિર્ણયમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે શિવશરણાપ્પા અને અન્ય વિ. કર્ણાટક રાજ્ય (જે.ટી. ૨૦૧૩ (૭) એસ.સી. ૬૬) માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

એ અપીલી અદાલત સમગ્ર સાક્ષ્યની પુનર્મૂલવણી કરવા અધિકૃત છે, તથાપિ, અન્ય કેટલાક સિદ્ધાંતોનું પણ પાલન કરવાનું રહે છે અને આ વાત ધ્યાનમાં રાખવી પડે છે કે નિર્દોષ છૂટકારો નિર્દોષતાની ક્લિગુણ ધારણાને જન્મ આપે છે.

૨૦. સમગ્ર રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી પરથી પસાર થયા બાદ જણાય છે કે મોટાભાગના સાક્ષીઓ મુકરર થઈ ગયા છે અને તેમણે ફરિયાદ પક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી. ફરિયાદી-ધીરાજલાલ, જે અધિકારી પણ છે, તેમણે પોતાની સાક્ષીમાં જણાવ્યું હતું કે આરોપી પેટ્રોલ પંપ પર હાજર નહોતો. માનનીય નીચલી અદાલતે, અનુચ્છેદ નં. ૧૩, ૧૪ અને ૧૫માં મુદ્દાની ચર્ચા કરતાં તથા રેકૉર્ડ પુરાવાની મૂલવણીના આધારે, આરોપીને યોગ્ય રીતે નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો છે. આ અદાલતના કોતેચા પ્રભુચંદ્ર માનસંગ વિ. ગુજરાત રાજ્ય (ઉપરોક્ત) કેસના નિર્ણયના પ્રકાશમાં, જેમાં આ અદાલતે આરોપીને નિર્દોષ

છૂટકારો આપ્યો હતો, આ અપીલ રદ થવા પાત્ર છે. નીચલી અદાલતે નોંધ્યું છે કે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવામાં વિવિધ વિસંગતિઓ છે. નીચલી અદાલતે તપાસની વિશ્વસનીયતા અંગે સંશય વ્યક્ત કર્યો છે. પુરાવા તથા તપાસમાં રહેલા છિદ્રો નીચલી અદાલતે નોંધ્યા છે. ઉપરાંત, ઘટના વર્ષ ૨૦૦૧ની છે અને નીચલી અદાલતના નિર્ણયને પલટાવવા માટે મને કોઈ મજબૂત આધાર જણાતો નથી. આ પરિસ્થિતિમાં, નીચલી અદાલતે અપનાવેલ દૃષ્ટિકોણમાં હસ્તક્ષેપ કરવાની આવશ્યકતા નથી.

૨૧. તેથી, હું વિચારાધીન અભિપ્રાય ધરાવું છું કે આરોપીઓ સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપમાંથી તેમને નિર્દોષ છૂટકારો આપતા નીચલી અદાલતે નોંધેલા તારણો સંપૂર્ણપણે ન્યાયસંગત અને યોગ્ય છે અને તે તારણો નોંધવામાં તેની તરફથી કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે ખામી આચરવામાં આવી નથી. નીચલી અદાલતે આપેલા કારણો અને પહોંચેલા તારણો સાથે હું સંપૂર્ણ રીતે સહમત છું. નીચલી અદાલતના ચુકાદો અને આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરવાની કોઈ આવશ્યકતા નથી.

૨૨. ઉપરની ચર્ચાઓને ધ્યાનમાં લેતાં, મારો અભિપ્રાય છે કે માનનીય ન્યાયાધીશે આક્ષેપિત ચુકાદો અને આદેશ પસાર કરતાં કોઈ ભૂલ કરી નથી. તેથી, વર્તમાન અપીલ ફગાવવામાં આવવાને પાત્ર છે.

૨૩. પરિણામે, અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને રદ કરવામાં આવે છે. નીચલી અદાલતનો ૧૫.૧૦.૧૯૯૮ નો ચુકાદો અને આદેશ પુષ્ટિ કરવામાં આવે છે. આરોપીની જામીન તથા જામીન બોન્ડ, જો કોઈ હોય તો, મુક્ત કરવામાં આવે છે. રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી તાત્કાલિક સંબંધિત નીચલી અદાલતને પરત મોકલવામાં આવે.

(કે.જે.ઠાકર, ન્યાયાધીશ)

રાકેશ/

The translation of this judgment has been provided by

M/s Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.